KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR

TÖRTÉNELEM TANSZÉK

A NAGYHALÁSZI PETŐFI MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZET TÖRTÉNETE

Készitette: Hegedüs Mihályné
levelező történelem
szakos hallgató

Tartalomjegyzék

Vázlat . . . . . 2. old.

I. Helyszini szemle a termelőszövetkezetben . . . . . 3. "

II. A termelőszövetkezet, mint társadalmi egység . . . 8. "

A/ A szövetkezeti mozgalom kibontakozása 1949-1956 között . . . . . 11. "

B/ A szövetkezeti mozgalom második szakaszának jellemzői /1956-1961 . . . . . 17. "

C/ A szocialista nagyüzemi gazdálkodás megalapozása /1961-1967/ . . . . . 22. "

D/ A nagyhalászi Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet a nagyüzemi gazdálkodás utján /1967-től napjainkig/ . . . . . 29. "

Távolabbi kilátások . . . . . 37. "

III. A termelőszövetkezeti mozgalom jelentősége az emberek életében . . . . . 39. "

Jegyzetek . . . . . 40. "

Felhasznált irodalom . . . . . 43. "

V á z l a t

I. Helyszini szemle a termelőszövetkezetben

II. A termelőszövetkezet, mint társadalmi egység

A/ A szövetkezeti mozgalom kibontakozása 1949-1956 között

B/ A szövetkezeti mozgalom második szakaszának jellemzői /1956-1961./

C/ A szocialista nagyüzemi gazdálkodás megalapozása /1961-1967./

D/ A nagyhalászi Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet a nagyüzemi gazdálkodás utján /1967-től napjainkig/

Távolabbi kilátások

III. A termelőszövetkezeti mozgalom jelentősége az emberek életében.

I. Helyszini szemle a termelőszövetkezetben

A termelőszövetkezet Szabolcs-Szatmár megye területén, a nyiregyházi járásban, Nagyhalász és Tiszatelek községben helyezkedik el.

"Központi" területét Északon Tiszatelek, Keleten Tiszarád és Kemcse, Délen Kótaj, Nyugaton Ibrány községek határolják.

A "tiszatelekí" terület Tiszatelek községtől Északra van és a község külterülete veszi körül.

A termelőszövetkezet elhelyezkedése viszonylag kedvező, mert a megyeszékhelytől mindössze 20 km távolságra van, a közut a gazdaság tengelyén huzódik keresztül, valamint a Nyiregyháza-Dombrád keskeny-nyomtávu kisvasut egyik legnagyobb berakodó helye Nagyhalász.

A termelőszövetkezet egyike a megye legnagyobb területü gazdaságainak. A "központi" terület 6189 kh-on, a "tiszatelekí" terület 3630 kh-on helyezkedik el.[1]

A gazdaság központja Nagyhalász községben található.

Az összterület nagysága miatt majorok fenntartása indokolt:

1. Homoktanya
2. Fertő
3. Gálik-tanya
4. Központi major
5. Remete major
6. Tiszatelki szakositott szarvasmarha telep

Nagy részük állattenyésztési profilu major.

A közut kb. 20 km hosszon érinti a területe, a dülőutak útviszonyai igen rosszak, főleg csapadékos évszakokban.

A majorok villamositottak. A villamosenergia elsősorban világitási célt szolgál. Vizellátásukat ártézi és furott kut biztositja.

A gazdálkodás a következő üzemegységeken belül folyik:

I. sz. Növénytermelési egység

3 növénytermelési brigád

1 gépesitett brigád

2 fogatos munkacsapat

II. sz. Növénytermelési egység

2 növénytermelési brigád

1 gépesitési brigád

1 fogatos munkacsapat

III. sz. Kertészeti egység

1 gyümölcstermelési brigád

1 konyhakert brigád

1 gépesitési brigád

2 lófogat

IV. sz. Állattenyésztési egység

1 szarvasmarha tenyésztő brigád

1 szarvasmarha hizlaló munkacsoport

1 lótenyésztési munkacsoport

1 sertéstenyésztő és hizlaló brigád

1 haltenyésztési munkacsoport

1 keverőüzem

1 db traktor

V. sz. Gépesítési egység

2 növénytermelés gépesítési brigád

1 központi gépesítési brigád

VI. sz. Műszaki egység

1 gépjavító brigád

1 építőbrigád

1 kovácsműhely

1 bognárműhely

1 szijgyártó műhely

1 drótfonó műhely

1 tanműhely

VII. sz. Kereskedelmi egység

1 termény és terményértók részleg

1 vendéglátó egység

1 zöldségbolt

A mezőgazdasági termelés fő iránya e tájra jellemző hagyományos növénytermesztés és állattenyésztés. Ezt tükrözi a vetésszerkezet, amely szerint a vetésterület nagy részén kenyérgabonát és takarmánynövényeket termesztenek.

A hozam tekintetében jelentős a 295 kh gyümölcsös.[2]

Az állattenyésztés gerincét a szarvasmarha tenyésztés képezi. A sertéstenyésztés mellett jelentős arányban szerepel a juh és lótenyésztés, amelyet a Tisza egykori öntésterületein kialakult talajok művelés tekintetében kedvezőtlen tulajdonságai indokolnak.

A termelőszövetkezet munkaerő ellátottsága az alábbi:

Dolgozó tag: 754

nő: 325

férfi: 429

A korszerinti összetétel kedvezőtlen, az átlagéletkor 55 év.[3]

A termelőszövetkezetben három pártalapszervezet van. Az üzemi pártvezetőség élén id.Ruttkai Mihály elvtárs áll. A párttagok létszáma: 114 fő.

Id.Ruttkai Mihály elvtárssal történt elbeszélgetésem alkalmával elmondta, hogy a szövetkezetben a pártélet jó. Nemcsak a politikai, hanem a gazdasági irányitásban is részt vesznek, véleményüket meghallgatja a termelőszövetkezet gazdasági vezetősége. A párttagok példát mutatnak viselkedésükkel, munkájukkal egyaránt a többi dolgozó előtt.

A termelőszövetkezetben 11 brigád érte el a szocialista brigád címet. Ezek közül kiemelném a "Tyereskova" szocialista brigádot, akik 1972-ben alakultak a kertészeti üzemegységben. Vezetőjük: özv.Nagy Antalné már elnyerte a Munka Érdemrend ezüst fokozata kitüntetést is. Személyes példamutatása is hozzásegitette a brigád tagjait, hogy becsületes, példamutató munkájukkal megérdemelten viseljék e kitüntető címet.

A fiatal dolgozók szervezettségét két üzemi KISZ alapszervezeten belül alakitották ki. Szervezeti életük jó, nemcsak a munkahelyük, hanem a közös kirándulások, mozilátogatások, ankétok segitik a jó közösség formálódását.

A tsz. elnök szobájának falán oklevelek sorakoznak.

Kitüntették a szövetkezet ősziberackját, almáját, olasz rizlingjét, kisbéri tipusu magyar félvér lovát. Bronz, ezüst, aranyérmek kiállitásokról, terménybemutatókról, lóversenyekről.

Az utóbbi néhány évben a termelőszövetkezet jelentős ha-

ladást tett a korszerű nagyüzemi gazdálkodás utján, de hosszu volt az ut idáig, mig megszilárdultak a termelési viszonyok, megerősödtek a szocializmus alapjai.

II. A termelőszövetkezet, mint társadalmi egység

Szocializmust épitő társadalmunk egyik legjelentősebb eredménye a falusi gazdálkodás szocialista átalakitása, a kollektiv mezőgazdasági üzemek létesitése volt.

Ez a folyamat nem volt problémamentes, hiszen együtt járt az évszázados falusi élet, a falu egész arculatának megváltoztatásával.

A népi demokratikus fejlődés feltétele és kiindulópontja az 1945. évi földreform volt. A földosztás, a kommunista párt javaslatára, a Függetlenségi Front programjának egyik legfontosabb célkitüzésévé vált.

A debreceni Ideiglenes Kormány 1945. március 17-én tette közzé földreformrendeletét, s a földosztást junius végére végre is hajtották.

A földosztás jelentősen átalakitotta a falusi osztályviszonyokat. A szegényparasztság továbbra is számottevő maradt, de a falvakban az egyéni munkán alapuló kisbirtok vált uralkodóvá.

"A kormányzat a földreformmal egyidejüleg kilátásba helyezte az uj birtokosokat tömöritő földmüvesszövetkezeti hálózat kialakitását, sőt a földreformról szóló rendelet ki is mondotta, hogy a régi nagybirtok fel nem osztható eszközeit, értékeit, az ujbirtokosokból alakitandó földmüvesszövetkezetek tulajdonába kell átadni."[4]

A szövetkezetek nagy jelentőségét hangsulyozza Donáth Ferenc is, kifejezetten agrárvonatkozásban: "A mezőgazdaság ujjáépitésé-

nél nagy jelentősége van a szövetkezeteknek. Az igazi szövetkezetek, tehát valóban a nép által teremtett és a nép érdekeit szolgáló szövetkezetek, a népi demokrácia legfontosabb hadállásai falun. Ezért a szövetkezeteknek az egész magyar népi demokrácia szempontjából kiemelkedő jelentőségük van."[5]

Az ujonnan megalakult agrárszövetkezetek szinte kizárólagos többségben az uj földhözjutottak kezdeményezésére jöttek létre. Nem is lehetett másként, hiszen az ujbirtokosok igen nagy része a föld birtokbevétele után is rendkivül elesett volt, felszerelés, igaerő hiján a gazdálkodást megkezdeni nem tudta. Ebben a helyzetben legegyszerübb megoldásként az adódott, hogy az egysorsuak összefogva, a kölcsönös segitségre támaszkodva közös birtokba vegyék a nagybirtokról maradt, egyéni használatra alkalmatlan gazdasági épületeket, gépeket, felszerelést, amelyre a földosztó rendelet nemcsak lehetőséget adott, de józan intést is.[6]

"A földmüvesszövetkezetektől akkor azt vártuk, hogy a paraszti gazdálkodáshoz füződő sokoldalu kapcsolatuk révén egyre nagyobb mértékben az egyéni gazdaságok mezőgazdasági termelésének szervezőivé válnak. A földmüvesszövetkezetek keretében a szövetkezeti gazdálkodás mind több közös eleme jön létre, termelőszövetkezeti csoportok alakulnak ki, s fokozatosan megérlelődnek a feltételei majd annak, hogy a csoportokból önálló szövetkezeti nagyüzemi gazdaságok jöjjenek létre." Irja Dégen Imre a Termelőszövetkezeti parasztok első országos tanácskozása cimü cikkében.[7]

1948-ban a szövetkezeti mozgalom fejlődésében fordulat következett be. Az 1948. őszén megszüntetett nagybirtokokon termelőszövetkezeti csoportok alakultak.

"1949. elejére zömében a Tiszántulon 10 000, nagyrészt föld-

nélküli dolgozó paraszt, 60 000 hold területen, 468 termelőszövetkezeti csoportba szerveződve rátért a szövetkezeti gazdálkodás útjára."[8]

A/ A szövetkezeti mozgalom kibontakozása 1949-1956 között

A felszabadulás utáni gazdasági, társadalmi átrendeződés 1948-49-ig községünkben is befejeződött.

Amikor a termelőszövetkezetek alakitása az országos politika homlokterébe került, községünkben az uj földhözjutottak mutattak legtöbb érdeklődést a nagyüzemi mezőgazdálkodás iránt.

A földosztás ugyan sokat javitott a nagyhalászi agrárproletárok helyzetén, de nem oldotta meg az állattal, felszereléssel nem ellátott gazdálkodók problémáját, akiknek a két kezükön kivül csak földjük volt. Növekvő rokonszenvvel gondoltak a közösségbe való tömörülésre.

Hosszu hónapokig folyt a vita nélkül, hogy szövetkezet alakitására került volna sor. Az egyik oldalról reális gazdasági érveket hangoztattak a közös gazdálkodás mellett, a másik oldalról pedig a kételyek merültek fel aggasztóan, hiszen még eleven volt a nagybirtok keserüsége, a botos intézők réme, a hajcsárkodás. Az ellenség nem aludt. Rémmesékkel, megfélemlitéssel igyekezett akadályozni a szövetkezeti eszme kibontakozását. A fejlődést azonban megállitani nem lehetett. Az első összefogás eredményeként, a párt utmutatására néhányan elhatározták, hogy közösen gazdálkodnak.

1949. augusztusában megalakult az első csoport. Az Engel-féle portát szemelték ki központjuknak.

"A nagyhalászi Petőfi termelőszövetkezet 1949. augusztusában alakult 268 kh földön, 45 családdal, 52 taggal ... ... A termelőszövetkezetet nagyrészt az akkori párt, tanács és egyéb vezetés-

ben lévő személyek alakitották és csatlakozott hozzájuk 25-30 olyan dolgozó parasat, akinek 3-5 kh 1945-ben kiadott földterülete volt."[9]

Gálik István, Lábas Miklós, Mádi Lajos, Fekete Sándor, Liva József, Boda Gusztáv, Lábas Sándor voltak a legelsők, akik beléptek a szövetkezetbe.

Fekete Sándort választották meg elnöküknek.

A falubeliek nem tudták mire vélni a kezdeményezést. Nem sok jót jövendöltek akkor az uj életet kezdő dolgozó parasztoknak. A szövetkezet fiatal tagjait nem riasztotta vissza az ellenség hirverése. Ősz volt, hát vetni kezdtek. Be is fejezték időre, pedig egyetlen lóval és szekérrel kezdték az életet, még gazdasági felszerelésük sem volt.

A pártszervezet már akkor is segitett, szervezett, lelkesitette a néha elcsüggedt szövetkezeti tagokat, reményt, bizalmat ébresztett az emberekben. Hitelből vásároltak néhány jószágot. Segitett a gépállomás is, befogták a háztáji teheneket is, ha kellett. De vetettek!

Kezdetben a szövetkezet és a gazdálkodás irányitása is kollektiven folyt. Esténként összeültek a vezetőségi tagok megtanácskozni, hogy mit csináljanak másnap vagy a héten. A tanácskozások végén nem egyszer már nem is vita, hanem veszekedés volt. A szakmai vezetés csak jóval később lépett életbe. Gyermekcipőben járt az ügyvitel és a számvitel is. Az elnök zsebében volt egy notesz. Ebbe jegyezte a kifizetett előlegeket, bevételeket, a brigádvezetők pedig a teljesitett munkát.[10]

Ilyen körülmények között hősies munkát végeztek a nagyhalászi Petőfi Termelőszövetkezet alakuló gazdaságának első tagjai.

Az első aratás jól sikerült, nemcsak kenyerük volt bőven, még becsületes ruhára is jutott ősszel. Munkaegységként 14,20 Ft-ot fizettek a tagoknak.[11]

A kezdeti eredményeket azonban hamarosan követték a gondok is, amelyek részben az 1950-es évek helytelen szövetkezetszervezési módszereiből, részben a termelőszövetkezet helyzetéből következtek. Az erőszakos tagtoborzás és a tagositás következtében, a vezetők irányitó képességével, a szövetkezet anyagi müszaki felszereltségével, a tagok munkaerejével arányban nem álló módon megnőtt a szövetkezet területe. Korábban már emlitettem, hogy községünkben azok az ujgazdák alakitották meg az első csoportot, akik nem rendelkeztek kellő felszereléssel. Ehhez járult, hogy a kezdeti munkalendület is akadozni kezdett, és éppen amikor a legnagyobb szükségük lett volna a segitségre, akkor nem kapták meg a szükséges anyagi támogatást és irányitást sem.

Kevés volt a gép, kevés a ténylegesen dolgozó tag, igy a nyár folyamán a földterületük egy része megmüveletlenül maradt.

Az MDP Központi Vezetőségének 1953. junius 27-28-i határozatai bizonyos mértékben a választóvonal szerepét játszák termelőszövetkezeti mozgalmunk fejlődésében. Az ez évi kormányprogram a termelőszövetkezetek megerősitését szolgálta. Ennek a célnak elérésére csökkentette a termelőszövetkezetek és csoportok beszolgáltatási kötelezettségét. Elengedte a kölcsönök, valamint a gépállomási tartozások 50%-t abban az esetben, ha a termelőszövetkezet beadási kötelezettségének határidőre eleget tesz. A földadót pedig törölte.[12]

A kedvezmények hatására a munkafegyelem jelentősen megjavult községünkben is.

Az uj belépőktől megkövetelik, hogy az igásállatokat, gazdasági felszereléseket, kocsit, lószerszámot bevigyék a közösbe. Földterületük nagyságához mérten a vetőmagot is kérik, valamint az általuk bevitt jószágoknak az ujig szükséges takarmányt is.

Ahogy javult a munkafegyelem, a szervezettség, nőtt a termeshozam, ugy emelkedett a tagok jövedelme. Bizonyitja ezt a termelőszövetkezet 15 éves jubileumi ünnepségére összeállitott statisztikai kimutatás.[13]

Év	Össz.ter. kh	Család	Tag	Vagyon mill.Ft	1 mu.e.ért. Ft
1949.	268	45	52	125	14,20
1954.	306	54	60	1.926	22,10
1955.	347	40	54	2.521	29,32

1953-ban Zsiros István 442 munkaegységet teljesitett. Erre kapott 15q kenyérgabonát, 1,5q árpát, cukrot, szálastakarmányt, olajat, malacot, burgonyát, juhsajtot, cigarettát és 6.730 Ft-ot. A háztájiban bőven tartott jószágot, amiből még szabadpiacra is jutott. Az évi jövedelme elérte a 30.000 Ft-ot. Bozó György vett egy lakást, utána rendbehozatta. Liva József uj lakást épitett.[14]

Erről tudtak a faluban is. Az egyénileg gazdálkodó parasztok előtt is beigazolódott, hogy a termelőszövetkezetben előnyösebb a munka, nagyobb a jövedelem. Néhányat igen gondolkodóba ejtett a szövetkezeti tagok gyarapodása.

1954-55-ben már a többholdas gazdák közül is többen léptek a közös gazdálkodás utjára.

Baraksó János	7 kh
Dajka József	10 kh
Lippai András	9 kh
Bozó Mátyás	9 kh
Febók András	7 kh
Kaponyás Józsefné	6 kh
Kovács Menyhárt	5 kh
Gégény Pál	5 kh[15]

Az uj belépők között voltak olyanok is, akik a földmüvelő életmóddal szakitva, előbb az ipar területén próbáltak megélhetést keresni. A jó eredmények őket is vonzották.

Császár József is 1954-ben lépett be a termelőszövetkezetbe. Ma igy emlékszik vissza erre az időre: "A földosztáskor hadifogságban voltam. Apám kapott 7 kh földet. Később a gyerekei között elosztotta. Nekem egy jó hold jutott. Nehezen boldogultam igásállat és felszerelés hiányában. Az 50-es években elmentem a gyárba dolgozni, de a mezőgazdasági munka vonzott, igy a jobb megélhetés reményében beléptem a termelőszövetkezetbe. Nem csalatkoztam. Kocsisként kezdtem, 1961-ben pénztáros lettem, 1968-tól terményraktáros vagyok. Innen szeretnék nyugdijba is menni."

A termelőszövetkezet megalakulása után a közös gazdálkodás mindenek előtt a közös növénytermelést jelentette. Csak fokozatosan és nagyon sok nehézség leküzdése után indult meg a közös állattenyésztés fejlődése. Ennek számos oka volt, legfontosabb minden esetre az, hogy a szövetkezet életének első időszakában hiányoztak a nagyüzemi állattenyésztés feltételei: istállók, egyéb épületek, a tenyésztési és munkaszervezési tapasztalatok. Ezen kivül az állattenyésztés fejlesztése és az állati hozamok növelé-

se megfelelő takarmánybázis biztositását követelte meg. Nem termeltek elegendő mennyiségü és megfelelő minőségü takarmányt, előfordult az is, hogy a közösben megtermelt takarmányból elsősorban a háztáji állomány szükségleteit elégitették ki.

1955-56-ban rohamosan növekedett az állatállomány.[16]

Év	Ló db	Tehén db	Növ. marha db	Koca db	Süldő db	Hizó db	Juh db	Baromfi db
1949.	3	5	2	-	-	-	-	-
1954.	16	16	30	17	52	40	-	-
1955.	15	30	24	28	59	40	150	328

A megnövekedett állatállomány elhelyezéséről gondoskodni kellett. 1955-56-os év folyamán épitettek egy 50 férőhelyes tehénistállót, 1200 férőhelyes sertésszállást, valamint 500 férőhelyes baromfinevelőt alakitottak ki.[17]

Tehát 1956-ra egy jó gazdasági alappal rendelkező termelőszövetkezetté vált a nagyhalászi Petőfi termelőszövetkezet.

Az összterülete 375 kh-t tett ki. A tagok létszáma 49 fő. Szervezeti élete kielégitő volt. A pártszervezete megerősödött. 32 taggel müködött, ezen keresztül a gazdaság szervező, irányitó munkájára reagálni tudott.[18]

B/ A szövetkezeti mozgalom második szakaszának jellemzői /1956-61./

"A termelőszövetkezeteink 1955. évi megszilárdulása jó alapot kínált volna a szocialista mezőgazdasági mozgalom továbbfejlesztéséhez. De hiába szolgáltak az 1955-ös év termáseredményei jó agitációs lehetőségekkel, az országos politikai légkör akkor már nem kedvezett a termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztéséhez.[19]

Nagyhalászban mindezek ellenére zavartalanul folyt a termelőmunka. Sőt az októberi és novemberi események alatt sem történt különösebb figyelemre méltó esemény a termelőszövetkezetünkben. Ez főleg azzal magyarázható, hogy - amint már az előző fejezetekben kifejtettem - a termelőszövetkezet zömét nincstelen szegényparasztság alkotta.

Nem vittek sok földet, sem jószágot magukkal a csoportba. Ami vagyona volt 1956-ban a termelőszövetkezetnek, azt az alakulástól közösen szerezték, igazán közös vagyon volt.

A megkérdezett tagok egyöntetűen úgy emlékeztek vissza ezekre a napokra, hogy minden munka zavartalanul folytatódott. Nem maradtak éhen a jószágok, igyekeztek betakaritani, amit termeltek. Nem osztottak többet a szokásostól a magtárakból. A kommunisták, a gazdaság vezetői talpon voltak, őrködtek, mindenütt ott voltak, ahol kellett az erejükből. A termelőszövetkezet tyukállományát kezdték meg néhányan hordani, de a tagság többsége haragosan leállitotta ezt a rendbontást.

A kishitűek - mintegy 26 család - mégis hátat fordított a

közösnek. A többség azonban megmaradt, hiába volt a rémhir, az ijesztgetés. A termelőszövetkezet vagyontárgyai, épitményei, gazdasági felszerelései sértetlenek maradtak.

Az ellenforradalom levonése után közvetlenül a párt és a kormány nem tüzte ki a szocialista átszervezés azonnali folytatását. Mindenek előtt a munkáshatalom helyreállitása, a munkás-paraszt szövetség megszilárditása volt a feladat. Valamint az ellenforradalom alatt megmaradt illetve ujjáalakult termelőszövetkezetek védelme volt a legfontosabb tennivaló.

Községünkben is a józanul gondolkodó többség örömmel vette tudomásul a Forradalmi Munkás- Paraszt Kormány olyan intézkedéseit, mint pl.: a kötelező állami beszolgáltatás eltörlését, a tervutasitáson alapuló mezőgazdaság-irányitási rendszer megszünteté-sét, a tegositási sérelmek orvoslását, a mezőgazdasági termelés szinvonalának emelésére hozott uj felvásárlási rendszert és árpolitikát, a termelőszövetkezeteket támogató politikai alapelveinek kidolgozását stb.[20]

Mégis a mi termelőszövetkezetünk életébe elég válságos időszak következett.

A községben müködő másik három kis termelőszövetkezet felbomlott. Az állóeszköz és az állami földterület a Petőfi termelőszövetkezeté lett. Megnövekedett a földterület, komoly probléma lett az eszközhiány. A vezetésben is válságos helyzet alakult ki. Volt olyan félév, amikor három elnök váltotta egymást. Ennek tudható be, hogy az 1958-as évben lazult a munkafegyelem, visszaesett a gazdálkodás, a termelés.[21]

Mig az 1957. évi zárszámadáson 39,73 Ft-t fizettek munkaegységként a tagoknak, addig az 1958. évi zárszámadáson csak 26,15 Ft-t kapott a tagság munkaegységenként.[22]

Az MSZMP KB 1958. decemberi ülése állást foglalt a mezőgazdaság szocialista átszervezése mellett. Leszögezte, hogy a fő feladat a termelőszövetkezetek szervezése, a fokozatosság, az önkéntesség elvének betartásával. Ezt megerősítette a párt VII. Kongresszusa, amely 1959. november 30-tól december 5-ig ülésezett.

Ennek hatására a nagy átszervezés 1959. végén indult meg és 1960-61 telén fejeződött be, ami egyben nagyarányú politikai és ideológiai harc is volt.

Hogyan ment végbe ez a folyamat községünkben?

1959-ben a községi párt és tanácsi szervek javaslatára Baraksó János elvtársat választották meg elnöknek, aki már korábban is volt elnök. Az ő vezetése alatt a munkafegyelem megszilárdult, a termelés fokozódott. Meg is hozta a gyümölcsét a szervezett munka, mert év végén 38,26 Ft-t fizettek a tagságnak munkaegységenként. Személyi sérelmek miatt Baraksó János lemondott elnöki tisztségéről, így választották meg 1960 január 1-vel Nagy Antal elvtársat a termelőszövetkezet elnökének, aki hét évig irányította a termelőszövetkezetet.

Az uj vezetőség az elnökkel az élen arra törekedett, hogy a tagsággal egyetértésben megszüntesse a még meglévő hiányosságokat. A terv kidolgozásánál figyelembe vették az adottságokat és a gazdaság szerkezetét.

Fokozottabban előtérbe került a jószágtenyésztés, különösen a szarvasmarha hizlalás, baromfi nevelés.

Ezt tükrözik a statisztikai jelentések az állatállományról. Hasonlitsuk össze az 1959-es és 1960-as jelentéseket!24

Év	Ló db	Tehén db	Növ. marha db	Hízó marha db	Koca db	Süldő db	Hízó sertés db	Juh db	Baromfi db
1959.	14	35	12	-	36	17	-	222	378
1960.	17	37	37	64	37	234	138	249	1327

A növénytermelés területén a korai burgonyatermelés, valamint a cukorrépa, borsó, dohánytermelés fokozták a nagyobb jövedelem kialakulását. A kedvezőtlen időjárás ellenére sikerült elérni, hogy 1960. november 5-re a betakarítási munkálatok befejeződtek. Az eredmény: 43,22 Ft munkaegységenként. A termelőszövetkezet előző működése alatt egyszer sem sikerült elérni ilyen magas munkaegység értéket.

A község lakossága egyértelműen elismerte a Petőfi Termelőszövetkezet eredményeit.

Ez óriási hatással volt az átszervezésre.

"Községünkben a szocialista átszervezést is megkönnyítette a termelőszövetkezet előző évi munkája. Eredményeit elismerték az egyéni gazdák is. Az átszervezés zöme egy hónap alatt zajlott le kis létszámú aktivával." - emlékszik vissza Nagy Antal elvtárs, aki jelenleg községünk tanácselnöke.

A szocialista átszervezés fokozatosan ment végbe. Az országos mozgalomnak megfelelően községünkben is 1959-től kezdődött és 1961-re fejeződött be.

Az átszervezés időszakában termelőszövetkezetünk gazdasági mutatói:[25]

Év	Össz.ter. kh	Tag	Közös szántó kh	Vagyon mill.Ft
1959.	810	71	514	3615
1960.	1069	118	655	5801
1961.	3924	742	2822	19423

1961. évvel uj ut vált szabaddá a nagyhalászi parasztok előtt, amelyen nem akadályozták többé apró parcellák, maradi elképzelések a termelőerők szabad kibontakozását, sem kizsákmányoló tendenciák az ember boldogulását.

c/ A szocialista nagyüzemi gazdálkodás megalapozása /1961-1967./

"-Most majd az fog történni, amit minálunk úgy neveznek, hogy történelem ... Persze - megfelelő távlat szükségeltetik hozzá, hogy történelemmé nemesedhessen! Idő kell hozzá! Ha folyamatában, alakulásában, forrongásában, éppen történő mivoltában látunk valamit, még korántsem tudjuk, hogy történelmileg mily jelentős, esetleg éppen eldöntő folyamat, korszakot nyitó vagy lezáró folyamat, kezdet-e vagy vég éppenséggel. Mit sem tudunk még róla! Sejtünk legfennebb, analógiákat keresünk, hasonlítunk, következtetni próbálunk ..."[26]

Sánta Ferenc szavai ezért találóak, mert a mezőgazdaságunk szocialista átszervezése, a szocialista termelési viszonyok uralkodóvá válása hazánkban, szocialista történelmünk formálódásában is jelentős állomás volt. Befejeztük hazánkban a szocializmus alapjainak lerakását. "Az egységes szocialista termelési viszonyok kialakulása kedvező feltételeket teremtett a termelőerők és a termelési viszonyok eddiginél gyorsabb ütemű befejezéséhez. Ez előseíti, hogy a mezőgazdaság minden ágában gyorsabb ütemben növeljük a termelést, a munka termelékenységét, megteremtsük az anyagi javak bőségét és gazdagítsuk dolgozóink életét."[27]

Tehát 1961. nemcsak lezárt, hanem még inkább el is indított valamit a magyar mezőgazdaságban. Most vette kezdetét a kollektív gazdaságok valóságos nagyüzemmé fejlesztése, a nagyüzemi mezőgazdasági termelés üzemszervezési és gazdálkodási formáinak kialakulása.

Előtérbe került az uj nagyüzemi módszerek kialakitása a következő ágazatokban: gyárszerü baromfifarmok, korszerü gyümölcsös és szőlőmüvelési módok, a szántóföldi borsótermelés, a mesterséges borjunevelés és a tógazdasági haltenyésztés.

Nagy ütemben haladt előre a technikai fejlődés a mezőgazdaságban. A gépesités, a kémiai anyagok és eljárások felhasználása, valamint az uj biológiai eljárások is nagy szerepet töltöttek be a mezőgazdasági termelés fejlődésében.

1958-tól tényleges állami támogatásban részesültek termelőszövetkezeteink.

A szakember beállitás szükségessé tette az un. alkalmazotti viszony bevezetését.[28]

"Korunkban a mezőgazdasági termelés és a falusi-paraszti életviszonyok körében forradalmi jellegü változások mennek végbe. Ennek az átalakulásnak két döntő tényezője van: az egyik a mezőgazdaságba is behatoló technikai forradalom, a másik a termelési viszonyok forradalmi változása a szocialista országokban."[29]

Az átszervezés befejezése után községünkben is kialakultak a szocialista nagyüzemi gazdálkodás keretei. A következő évek feladata lett a keretek kitöltése, a korszerü nagyüzemi gazdálkodás megteremtése, az egységes, gondolkodásban is szocialista parasztság kialakitása.

Nem kis feladatot jelentett ez az akkori vezetőség számára. A tagság létszáma közel 70 fővel gyarapodott. Sokféle ember került össze a termelőszövetkezetbe, akiknek gondolkodása, emberekhez és a munkához való viszonya különböző volt. Ellentétek keletkeztek a parasztság egyes rétegei, a régi és az uj tagok között. Az ujonnan belépettek annak örültek volna, ha a bevitt ál-

letállomány teljes értékét kifizették volna nekik, és annak egy részét nem csatolták volna a közös alaphoz. A régi tagok viszont azért méltatlankodtak, hogy egyáltalán fizetni kellett a bevitt állatokért, felszerelésekért.

Olyan emberekről volt itt szó, akik eddigi életükben, vagy annak egy jó részében kistulajdonosként éltek és a közösségi életbe nem tudtak mindjárt otthonosan mozogni, nehezen sajátitották el az uj fegyelmet. Komoly gondot jelentett az, hogy olyan parasztí eszközöket is fel kellett vásárolni, amit a nagyüzemi gazdaságban nem tudtak kihasználni.

De politikai kérdés is volt ez akkor, meg kellett szüntetni az egyéni gazdálkodás reményét a volt egyéni gazdákban. Óriási anyagi leterhelést jelentett ez a termelőszövetkezet számára.

Nehezitő körülmény volt az is, hogy az 1960-as őszi kegyetlen erős volt. A tavaszi vetésterület 80%-a szántatlan volt. Egy családra eső földterület kevés volt, szinte verekedtek az emberek a munkáért. A hirtelen megemelkedett nagy létszámu jószágállományuk nem volt meg az elhelyezkedési lehetősége. Mint igaerőt pedig nem tudták kihasználni. A takarmányozás is gondot jelentett.[30]

Hogyan tovább?

Milyen perspektivát állitsanak, ami rövid idő alatt szilárd gazdasági alapot ad a termelőszövetkezetnek?

Mindenek előtt a meglévő állatállomány elhelyezése és továbbfejlesztése érdekében sertéstelep, marha- és lóistállók épitéséhez kezdtek közel 1 millió forintos összértékben.[31]

Ekkor kezdték kialakitani a 265 kh területen fekvő halastavat, 5 törendszer kiépitésével. 30 kh területü halteleltetőt is épitettek. A halastó összértéke 6 millió forintos beruházás volt.[32]

A legnagyobb befektetésük a 20 millió forintos, közel 400 kh területen fekvő szőlő és gyümölcsös eltelepitése volt.

38 kh szőlőterület
231 kh alma
10 kh cseresznye
10 kh meggy
22 kh őszibarack
20 kh málna[33]

Ezek csak a befektetések, eredményt még nem hoztak.

"Volt kétkedés az emberekben. Óriási érettségéről edott bizonyságot a tagságnak, hogy meg lehetett győzni őket, hogy ezekkel a befektetésekkel a termelőszövetkezetük gazdasági alapját vetik le." - emlékszik vissza Nagy Antal elvtárs.

Az idő ez ő szavait igazolta. Ma már a termelőszövetkezet jövedelmét nagy százalékban növeli az a gyümölcsös, amit ekkor telepitettek.

De néhány éven át bizony sok nehézséget le kellett ennek a termelőszövetkezetnek küzdeni.

1961-ben, az átszervezés után a Petőfi Termelőszövetkezet mellett megalakult egy másik is a községben, az Aranykalász. Ebben a tsz-ben a falu módosabb parasztjai tömörültek.

1964-ben a két termelőszövetkezet vezetősége tárgyalásokat kezdett, az egyesülést készitették elő, annak reményében, hogy közösen nagyobb eredményeket érhetnek el. A két termelőszövetkezet tagsága nem fogadta örömmel ezt a tervet.

Özv.Nagy Antalné visszaemlékezésében igy magyarázza ezt: "A Petőfi Termelőszövetkezet nincstelen proletáremberekből alakult. Az átszervezés alatt is elsősorban a szegényebb emberek léptek be hozzánk. Az Aranykalász módosabb kulákokból és középparasztokból

alakult. A két tsz tagsága között ellentét volt. Koldusoknak hívtak bennünket. Először tüzzel-vassal harcoltunk az egyesülés ellen, de utána beláttuk a népgazdasági érdek fontosabb, mint a mi tusakodásunk."

Az egyesülés 1964-65-ben zajlott le. Ha nem is zökkenőmentesen, de végülis sikeresen megtörtént. A falu területét és dolgozó parasztságát most már egyetlen termelőszövetkezet fogta össze.

Az egyesülés után a vezetőség még fokozottabban munkálkodott azon, hogy a szövetkezet tagsága még inkább megtalálja a számítását a közös munkában.

Bevezették a készpénzfizetési rendszert. Az eddigi tapasztalatok azt mutatták, hogy a munkaegységet a tagok nem tekintették ugyanannyit érőnek, mintha ugyanezt az összeget készpénz formájában kapták volna minden hónapban.

A munkaegység érték jelentős része természetbeni juttatás volt. Ez a tény kedvezőtlenül hatott a közös munkára, hiszen lehetőséget adott a tagoknak a háztáji állomány további bővítésére, ami még több munkaerőt vont el a közös gazdaságtól. Kedvezőtlenül hatott még a közös állatállomány takarmányozására is, mivel sokszor nem maradt elegendő takarmány a közösben.

De a legsulyosabb következménye az volt, hogy a téli hónapokban alig lehetett embert találni annak a kevés munkának az elvégzésére, ami ilyenkor adódott.

A fenti tényezők is késztették a vezetőséget pénzbeni munkadijazás bevezetésére.

A mezőgazdasági termelés fő iránya továbbra is a növénytermelés és az állattenyésztés maradt.

Az 1966-os statisztikai adatokat vizsgálva az alábbi mutatókat láthatjuk. A gazdaság 4.919 kh szántóföldjéből 823 kh háztá-

ji terület.

Kenyérgabona	1049 kh
Szemestakarmány	954 kh
Szálastakarmány	514 kh
Ipari növény	594 kh

Igen jelentős a takarmánytermő terület. Ennek nagyságához mérten az éves állatlétszám alacsony. A szakemberek szerint ez a területek alacsony terméshozamával hozható összefüggésbe.

Szarvasmarha	: 208 db
Sertés	: 957 db
Juh	: 425 db
Ló	: 111 db

A baromfitartást felszámolták.

A tagság kor szerinti összetétele kedvezőtlen. A dolgozó tagok létszáma 380 fő, ebből 88 fő 60 éven felüli.[34] Ez a magas életkor azzal magyarázható, hogy községünk 20 km-re fekszik Nyiregyházától, a fiatalokat vonzzák az ipartelepei. Itt a községben is működik egy Kendergyár, ami jelentős munkaerőt foglalkoztatott már akkor is. A tagságot nyomasztóan foglalkoztatta ez a tény, mint Lóczi Sándor tsz tag felszólalása is bizonyítja az 1967. évi zárszámadó közgyülésen: "A növényápoló brigádokban 65 éven aluli férfiak nincsenek. Abból a keresetből, amit itt keresnek, megélni nem lehet, abból egy családot nem lehet eltartani, bizonytalan a bérezés, ezért nincs munkaerő. Ha lenne megfelelő bérezés, nem kóborolnának el az emberek, ugy kell megállapitani a béreket, hogy a fiatalok is hazajöjjenek dolgozni." Keserü szavak ezek egy dolgozó szájából, aki a termelőszövetkezet problémáit csak a bérezés szemszögéből tudta lemérni.

Valóban nehéz évek voltak ezek. Az épitkezések befektetései, a Halastó kialakitása, a szőlő és gyümölcsös elteleptése, a két termelőszövetkezet egyesülését követő nehézségek bizonyos visszaesést eredményeztek az összhozamban. A befektetések még nem hozták meg az eredményt. A jövedelem igy alakult az egyesülést követő években:[35]

Év	1965.	1966.	1967.
Össz. hozam	21.693 /mFt	27.437 /mFt	25.019 /mFt
1 tagra jutó kereset	5.422 Ft	9.846 Ft	9.822 Ft

Jelentős korszak volt ez a termelőszövetkezet életében.

1961-ben, az átszervezés befejezésével megnyilt az ut a nagyüzemi mezőgazdaság kibontakozása előtt. Ha áldozatok árán is, de elindultak ezen az uton, jól megalapozva a termelőszövetkezetük gazdálkodását, hiszen a következő évek jó terméseredményeihez feltétlen hozzájárultak ezeknek az éveknek a munka és anyagi befektetései.

D/ A nagyhalászi Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet a nagyüzemi gazdálkodás útján /1967-től napjainkig/

A szocialista átalakulás több mint másfél évtizedes harcai, a mezőgazdaság kollektivizálásának befejezése és az ezt követő agrárfejlődés következtében hazánk a gazdasági és társadalmi fejlődés uj, magasabb szakaszába lépett. Mindez uj gazdaságfejlesztési célok feltárását, uj módszerek alkalmazását követelte.

E követelményekből felismert igények a 60-as evek második felében nagy fontosságu döntésekre vezettek. 1968. január 1-től uj fogyasztói árrendszerrel átfogó gazdaságirányitási rendszer lépett életbe.[36]

A gazdasági mechanizmus reformja a mezőgazdaságban arra irányul, hogy a gazdaságpolitikai célok eddiginél hatékonyabb megvalósitása számára teremtsen kedvező feltételeket.

A reform szükségességét leginkább a mezőgazdaság szocialista nagyüzemi átalakitása következtében előállt uj helyzet, a mezőgazdaságnak a népgazdaságban betöltött jelentős szerepe indokolja.[37]

A reform célja, egyszerüen szólva az, hogy többet és jobban termeljünk, hogy ezáltal bővitsük az életszinvonal rendszeres emelésének forrásait, s ily módon jobban kiaknázzuk a szocialista tulajdonviszonyokban és a szocialista tervgazdaságban rejlő lehetőségeket. E cél elérésének eszköze: az uj mechanizmus.[38]

Tehát az uj mechanizmus megvalósitásának alapfeltételei a mezőgazdaságban a termelés fokozása, ez pedig több és jobb munkát, nagyobb munkafegyelmet, a tudomány és a technika mind nagyobb méretü alkalmazását, s a szaktudás emelését követeli meg.

Ilyen országos utmutatók közepette kezdte meg munkáját a Petőfi Termelőszövetkezet 1967-ben.

Az elnök személyében változás történt. Dr.Mester Endre irányitotte a termelőszövetkezetet nyugdijba vonulásáig, 1974-ig.

Legelső feladatuk volt a termelőszövetkezet gépellátottságát feljavitani, hiszen saját gépük jóformán nem is volt. A gépi munkákat szinte 100%-ban a helyi gépállomás gépei végezték el. Ezek is régiek, elavultak voltak, a nagyüzemi mezőgazdaság igényeit csak részben tudták kielégiteni.

Fontos esemény volt, hogy 1967-ben a gépállomás összes erő és munkagépét, a hozzájuk tartozó felszerelésekkel együtt megvásárolták használati értéküknek megfelelő áron. Néhány uj aratógépet is vásároltak kedvezményes áron. 1969-ben már 6 kombájn aratta a termelőszövetkezet gabonáját.[39]

Az uj gépekre szakképzetlen embereket nem ültethettek. Halaszthatatlan feladat lett a szakmunkások képzésének meggyorsitása, vagy betanitott munkások képzése. Két télen is inditottak kihelyezett szakmunkás tanfolyamot, a megnövekedett igények kielégitésére.

Nagy gond volt a vezető beosztásu dolgozók továbbképzése is. Egy 1968-as kimutatás szerint 29 vezető beosztásu dolgozóból:

3 egyetemi végzettséggel,

2 felsőfoku technikumi végzettséggel,

8 középfoku technikumi végzettséggel,

16 pedig alapfoku végzettséggel rendelkezett, de ezek közül többnek még a 8 általános iskolája sem volt meg.[40]

Az 1969-70-es évektől fokozottabban alkalmazták a kémiai eljárásokat. Előbb a kalászosok gyomirtását, majd a kukorica gyom-

irtás művelését oldották meg.

Pap László főagronómus meséli, milyen fenntartásokkal fogadta a tagság a kémiai szerek alkalmazását: "Dohánycsomózás közben megemlítettem az asszonyoknak, hogy 100 kh-at a harmados kukoricából nem osztunk ki a tagoknak részes művelésre, hanem közös művelés alá vonjuk, vegyszeres gyomirtást alkalmazunk. Felháborodtak, nem hittek benne. Az őszi betakarításnál az eredmény pozitív volt. 1971-ben még 100 kh-t, 72-ben már 100%-ban alkalmaztuk ezt a módszert a kukorica termelésnél, jó eredménnyel. Ma már erőszakkal sem lehetne részes művelésre kiosztani."

A kukorica betakarítását kombájnokkal és csőtörőkkel végezték már akkor is. Ehhez a munkához 4 db munkagépük volt. A betakarított kukoricát 2 db szárító berendezéssel teszik tárolásra alkalmassá.

A kukoricával kapcsolatos munkálatokat majdnem 100%-ban gépesitették. Az itt felszabadult dolgozókat más területen foglalkoztatták.

A szőlő és gyümölcsös gondozása először kézi erővel történt. Háti permetező gépekkel kezdték, ma már a legkorszerűbb permetező gépekkel, növényvédő szerekkel ápolják a kertet. Szinte kézi erőt csak a gyümölcsszedés és a fametszés igényel.

1971-ben a gyümölcsök tárolására 120 vagonos hűtőtárolót épitettek 7 millió Ft-os beruházással.[41]

Tudományosan alkalmazták a talajerő utánpótlást. A műtrágyázás előzetes talajvizsgálatokra épül.

1972-ben a termelőszövetkezet még 22 növényféleség termesztésével foglalkozott. A vetésszerkezet heterogén összetétele fékezőleg hatott a termelőszövetkezet műszaki, technikai szinvona-

lának növelésére, a növényféleségek komplex gépesitésére, és körülményessé tette a munkaszervezést. E gátló tényezők kiküszöbölése folyamatban van.

Az állattenyésztés gépesitése nem kezdődött el a növénytermesztés gépesitésével egyidőben. A férőhelyek már korábban rendelkezésre álltak, melyek benépesitésével a férőhelyek maximális kihasználására törekedtek.

Az állattenyésztés fejlesztése érdekében az 1972. évi vetésszerkezeten inkább az ipari növényeket és a kenyérgabona területét csökkentették a takarmánytermő növények javára.

A III. ötéves tervben évenként 288 kh-on termeltek kukoricát, 1972-ben már 600 kh-on termelték.

Az eredmény: az összárbevétel 41%-át az állattenyésztés hozte.[42]

Az állatok gondozását betanitott munkások látták el, akiknek a fokozatos kiöregedésével probléma lesz az utánpótlás. Ezt a mostoha munkakörülmények okozzák, főleg a termelés más területeihez viszonyitva. Az aggasztó munkaerőhiány a korszerü, gépesitett állattenyésztés fokozatos kialakitására ösztönzi a vezetőséget.

A termelőszövetkezet a volt gépállomás épületeit is megvásárolta, amit folyamatosan korszerüsitettek.

Az 1971-72-es évekre ez a készlet a meglevő gépek mennyisége ellenére elavult, elhasználódott, teljesitőképességük alacsony volt.

1972-ben a termelőszövetkezet a fejlesztési alapját erőgépek pótlására forditotta, amely nagymértékben hozzájárult a gépállomány korszerüsitéséhez.

"1971. és 72. években a fejlesztési alapunk jelentős részét a kiöregedett erőgépparkunk felujitására kellett forditanunk. Ez

évek során 21 db erőgépet vásároltunk és igy erőgépeink 80%-a 3 évnél fiatalabb és a további 20%-a sem idősebb 6 évesnél." - olvashatjuk az 1973. évi zárszámadó közgyülés jegyzőkönyvéből az elnök szavait.

1971-ben ujszerü megoldást jelentett a termelőszövetkezetben létrehozott kereskedelmi egység is, amely végeredményben az értékesités és a beszerzés munkálatait koordinálja. Ekkor nyitották meg a termelőszövetkezet zöldség-gyümölcs-hal boltját, valamint egy éttermet, amely izléses és korszerü, a község kulturális szinvonalát emeli. Hátránya, hogy söntés részt is üzemeltet, ami alkalmat ad a kulturálatlan italozgatásra.

1974. októberében nyugdijba vonult dr.Mester Endre tsz elnök. Hudák András főkertész váltotte fel elnöki tisztségéből.

A vezető szakember ellátottságuk nem kielégitő. Felsőfoku végzettséggel rendelkező szakember szükséglet 18 fő, s ebből csak 10 fő van az állományban.

A munkások kétharmada nem rendelkezik szakirányu képesitéssel. A szakmunkás és betanitott munkáslétszámból 15%-nak nincs általános iskolai 8 osztályos végzettsége. A tagság létszámából mintegy 40%-nak.[43]

Legsulyosabb a helyzet az állattenyésztés vonalán, ahol a szakmunkás végzettséggel egy dolgozó sem rendelkezik.

Az 1971-75. évekre szóló IV. ötéves terven belül a termelőszövetkezet fő feladatául tüzte ki, hogy hozzájárul a lakosság változó összetételü élelmiszerszükségletének minél teljesebb kielégitéséhez és az export növeléséhez.

Az országos tervelőirányzat a mezőgazdaságra vonatkozóan a IV. ötéves terv időszakában 15%-os emelkedéssel számolt összes-

ségben. Ez az emelkedés évi 3%-nak felel meg. Ezen belül Szabolcs-Szatmár megyei szinten 22-23%-os emelkedésre van lehetőség, ami évente 5% körüli fejlesztésnek felel meg.[44]

Hasonlitsuk össze a tervezett és az elért jövedelmet a IV. ötéves terv időszakában.[45]

Év	1971.	1972.	1973.	1974.	1975.
Tervezett bruttó jövedelem mFt	20.042	22.162	23.105	23.878	24.594
Elért bruttó jövedelem mFt	15.726	17.229	23.191	16.527	6.633

Bár az összjövedelmük 1973-ig emelkedik, sőt abban az évben tul is teljesitették a tervet, de 4 éven át nem érték el a tervezett szintet.

A következőkben egy átlag dolgozó, Gubik Andrásné növényápoló jövedelem alakulását nézzük meg az IV. ötéves terv időszakában.[4]

A fenti mutatókat vizsgálva szembetünik az 1975. évi nagy jövedelemcsökkenés.

1975. évben összes árbevételi tervük: 58.824 /mFt
tény: 421992 /mFt
kiesés: 15.832 /mFt [47]

A felmerült hiány oka az 1974. évi őszi időjárás viszontagságaira vezethetők vissza. A szántóföldi növénytermesztésnél nem tudták kellően megalapozni az 1975. évi termelést. Sem az őszi mélyszántást, sem a szervestrágyázást nem tudták a tervezett szinten megvalósitani. A hideg tavaszi éjszakák miatt a gyümölcshozam is jelentősen csökkent.

Növénytermelés és kertészet árbevétele:

terv: 30.430 /mFt
tény: 20.680 /mFt
kiesés: 9.750 /mFt [48]

Szakember hiány is felmerült, néhány vezető eltávozott, igy pl.

az őszi munkák nagy részét 4 helyett 2 irányító szakember látta el.

"A fent elmondott viszonyok közepette igen nagy feladat hárult a tsz. pártvezetőségére. A pártvezetőség által kifejtett politikai munka az igen nehéz körülmények között is mozgásba hozta a párttagokat és a szocialista brigádtagokat, akik a nehéz körülmények között is helytálltak. A párt és gazdaságvezetés felhívására a szocialista brigádok mindennapi munkájukon tul ujabb társadalmi munkával, kommunista vasárnapokkal járultak hozzá a munkák végzéséhez." - mondja id.Ruttkai Mihály elvtárs a termelőszövetkezet párttitkára.

Távolabbi kilátások

Az 1975-ös évben készitették elő a nagyhalászi "Petőfi" és a tiszateleki "Béke" Termelőszövetkezet egyesülését.

A vezetőség és tagság mérlegelte, hogy a jelenlegi területén munkaerejével, technikai szinvonalával külön-külön a jövőben lényeges fejlődésre nem képes. Ahhoz, hogy mindkét termelőszövetkezetben a mezőgazdasági termelésben a hagyományos eljárásokat, technológiákat, korszerü, igazán nagyüzemi, iparszerü termelés váltsa fel, a távlati fejlesztésben szereplő beruházásait, gazdaságosan és biztonságosan valósitsa meg, szükséges az erők koncentrálása, a két termelőszövetkezet egyesülése.

A két termelőszövetkezet 1975. február hónapban a zárszámadó közgyülésein, a törvényes keretek betartásával, titkos szavazással döntött az egyesülésről.

Hogy ezt zökkenőmentesen végrehajtsák, közös koordinációs bizottságot hoztak létre, akik az év folyamán összhangba hozták a két termelőszövetkezet gazdálkodását.

Tenylegesen 1976. január 1-én egyesült a két termelőszövetkezet. Az uj elnök Nagy Gábor elvtárs lett.

A "megujult" termelőszövetkezet vezetősége és tagsága nagy reményekkel, friss lendülettel indul az "uj" uton. Közös tervük egybeesik a népgazdaságunk V. ötéves tervének indulásával.

Terveiket a következő irányvonalak határozzák meg.

A fejlesztés fő iránya a kertészet és az állattenyésztés lesz.

A növénytermesztés területének nagyobb része az állattenyésztés takarmánybázisának megteremtését szolgálja, míg kisebb része az iparszerűen, maximálisan gépesitett ipari növények termelésére hivatott.

A termelési szerkezet kialakitásával párhuzamosan feladatunkat képezi ugy a növénytermelés, mint az állattenyésztés kiszolgálása, a fenntartó és energia üzem, a segédüzem jövőjének biztositása. Kiemelten kell kezelni a gépesités, karbantartás, javitás megszervezését, a gépek jobb kihasználását, nem utólsó sorban az energia-takarékosság betartására hozott intézkedéseket.

A feladatok megoldása ember nélkül nem lehetséges. A középpontban az ember áll, a maga alkotó tevékenységével. Ezt az alkotó tevékenységet össze kell fogni, szervezni kell, ehhez irányitókra, vezetőkre, szakemberekre van szükség.

Mivel szakember ellátottságunk gyenge, elsődleges feladatként kell kezelni, a vezetők és munkások továbbképzését.[49]

Oktatási és népmüvelési tervükben 11 vezető szakember továbbképzését, 22 szakmunkás átképzését, 55 betanitott munkás szakmunkás képzését, 186 betanitott munkás képzését, 7 épitőipari szakmunkás képzését irányozták elő.[50]

Nagy gondot forditanak a munkakörülmények szociális javitására, a dolgozók erkölcsi és anyagi megbecsülésére.

Eredményt csak ugy tudnak elérni, ha a demokratikus, szakképzett vezetők és a becsületes dolgozók jó kapcsolata alakul ki és jól megszervezett munkával agrárpolitikai célkitüzéseiket megvalósitják.

III. A termelőszövetkezeti mozgalom jelentősége az emberek életében

Hosszu volt az ut, amig a szocialista forradalom ügye győzelemre jutott a magyar falvakban, amig megszilárdultak a szocialista termelési viszonyok, megerősödtek a szocializmus alapjai.

Ma már számtalan tényező bizonyitja az uj paraszti világ formálódását.

Szövetkezeteinkben a végzett munka alapján itélik meg egymást, az válik mércévé az egyes emberek elbirálásánál, hogy ki mennyit ér a közösség számára. Megszünt az elkülönülés az egyes rétegek között, egyre hatékonyabban működnek együtt a volt agrárproletárok, szegény- és középparasztok és számos példája van annak is, hogy a volt nagygazdák megbecsülést vivtak ki maguknak a szövetkezetben, lelkiismeretesmés hozzáértő munkájukkal. Ugyanaz a föld, amely egykor elválasztotta egymástól az embereket, ma alapul szolgál az egység megteremtéséhez, az egységes paraszti osztály kialakulásához.

J e g y z e t e k

1 Statisztikai jelentések, 1975. Nagyhalász, Tsz.Irattár

2 u.a.

3. u.a.

4 Szakács Sándor: A népi demokratikus agrárfejlődés kezdetei Magyarországon 1945-1948 Akadémia Kiadó, Budapest, 1971. /212-213. old./

5 Donáth Ferenc: A kommunisták munkája falun Budapest, 1945. /18. oldal/

6 Szakács Sándor fenti könyve /218. oldal/

7 Termelőszövetkezetek története Budapest, 1967. /13. oldal/

8. u.a. /13. oldal/

9 A nyiregyházi Járási Tanács V.B. 1961. április 26-án megtartott ülésének beszámolója a nagyhalászi Petőfi Termelőszövetkezet munkájáról Tsz.Irattár, Nagyhalász

10 A fenti adatokat tsz.tagok közölték

11 A termelőszövetkezet gazdálkodására vonatkozó mutatók 1949-1963-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász

12 Termelőszövetkezetek története Budapest, 1967. /304-305.old./

13 A termelőszövetkezet gazdálkodására vonatkozó mutatók 1949-1963-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász

14 Egyéni közlés

15 A nyiregyházi Járási Tanács VB. 1961. április 26-án tartott ülésének beszámolója a nagyhalászi Petőfi termelőszövetkezet munkájáról Tsz.Irattár, Nagyhalász

16 Statisztikai kimutatás 1949-1963-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász
17 Épületek állóeszköz nyilvántartási lapja Tsz.Könyvelés, Nhalász
18 Statisztikai kimutatás 1949-1963-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász
19 Termelőszövetkezetek története Budapest, 1967. /309.oldal/
20 u.a. /318.oldal/
21 Nagy Antal tanácselnök közlései
22 Statisztikai kimutatás 1949-1963-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász
23 u.a.
24 u.a.
25 u.a.
26 Sánta Ferenc: Husz óra Magvető, Budapest, 1964. /246.oldal/
27 Az MSZMP VIII. Kongresszusának jegyzőkönyve Kossuth, 1963. /28. oldal/
28 A fenti adatok a Termelőszövetkezetek története cimü müből valók Budapest, 1967.
29 Erdei Ferenc: Emberül élni Gondolat, 1974. /434.oldal/
30 A fenti adatokat Nagy Antal tanácselnök és Császár József tsz. teg szolgáltatta
31 Épületek állóeszköz nyilvántartási lapja Tsz.Könyvelés,Nhalász
32 Építmények állóeszköz nyilvántartási lapja " "
33 Ültetvények állóeszköz nyilvántartási lapja " "
34 1966. évi statisztikai jelentések Tsz. Irattár, Nagyhalász
35 Statisztikai jelentések 1965-1967-ig Tsz.Irattár,Nagyhalász
36 A gazdasági mechanizmus reformja Kossuth, 1966. /9.oldal/
37 Keserü János: A mezőgazdaság és az uj mechanizmus Kossuth,1967. /13. oldal/
38 Erdei Ferenc: Emberül élni Gondolat, 1974. /482. oldal/
39 Statisztikai jelentések 1969. Tsz.Irattár, Nagyhalász
40 Statisztikai jelentések 1968. Tsz.Irattár, Nagyhalász

41 Épületek állóeszköz nyilvántartási lapja Tsz.Könyvelés,Nagyh.

42 Az 1972. évi zárszámadó közgyülés jegyzőkönyve Tsz.Irattár

43 A Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet belső szabályai a mezőgazdasági munkások továbbképzéséről 1975-80. évekre

44 Beszámoló a nagyhalászi Petőfi Mg. Tsz. középtávu tervtárgyalásáról 1971. jun. 19. Tsz. Irattár, Nagyhalász

46 Gubik Andrásné törzslapjai 1967-1975. Tsz.Dérosoport

45 Statisztikai jelentések 1971-75-ig Tsz.Irattár, Nagyhalász

47 1975. évi zárszámadási közgyülés jegyzőkönyve, Tsz.Irattár

48 u.a.

49 A fenti adatokat Bugyi Gyula főkönyvelő és PappLászló főagronómus szolgáltatták.

50 Petőfi Mg. Tsz. belső szabályai a mezőgazdasági munkások továbbképzéséről 197 -80. évekre Tsz.Irattár

Felhasznált irodalom

1. Borbély László: Az 1949-1956. évi tagosítások szerepe és hatásuk hazánk mezőgazdaságában /StSz 1957. 35. évf. 6. 447-462 l./

2. Erdei Ferenc: Agrárfejlődésünk a felszabadulás után /AgSz 1965. 12. évf. 4. sz. 414-423 l./

3. Erdei Ferenc: Emberül élni /Gondolat, 1974./

4. Fazekas Béla: A magyar mezőgazdaság fejlődéséről /1938-1964/ /StSz. 1965. 43. évf. 8-9. sz. 808-831 l./

5. Hajdu István: A termelőszövetkezeti mozgalom 10 éve /Kg.Sz 1959. 6. évf. 7. sz. 771-783. l./

6. Hajdu István: A termelőszövetkezeti mozgalom fejlődése és a szövetkezetek gazdálkodása /StSz 1957. 35. évf. 8-9. 629-646. l./

7. Keserü János: A mezőgazdaság és az uj gazdasági mechanizmus /Kossuth, 1967./

8. Mezőgazdaságunk a szocialista átszervezés idején 1956-1962. /Bp. 1963. StSz. 207 l. Stati. időszaki közlemények 57/

9. Pálfai István: A munkatermelékenység alakulása a mezőgazdaságban az 1958-1961. években /KgSz 1963. 10. évf. 8. sz. 944-958. l./

10. Szakács Sándor: A népi demokratikus agrárfejlődés kezdetei Magyarországon 1945-1948. /Akadémiai Kiadó, Bp. 1971./

11. Termelőszövetkezetek története /Budapest, 1967. TIT kiadv./

12. Tőkei Károly: Utmutató az üzemtörténeti adatgyűjtéshez és az üzemi krónikaíráshoz /Nyíregyháza, 1973./